

Graham Greene – Cesty s tetičkou

Tetu Augustu jsem poprvé za více než půl století potkal na matčině pohřbu. Když zemřela, bylo matce bezmála šestaosmdesát, a teta byla o nějakých jedenáct či dvanáct let mladší. Dva roky předtím jsem s přiměřený důchodem a stříbrným padákem odešel ze své pozice v bance poté, co ji převzala Westminsterská a rozhodla o nadbytečnosti mé pobočky. Všichni si mysleli, bůhví, jaké nemám štěstí, ale já moc nevěděl, co s časem. Nikdy jsem se neoženil, žil jsem poklidně a krom záliby v jířinách nemám koníčka. Z těchto důvodů jsem matčin pohřeb matky uvítal coby příjemné rozptýlení.

Otec byl v tu dobu již víc jak čtyřicet let po smrti. Byl to majitel stavební firmy letargické povahy se zálibou v odpoledních šloficích na prazvláštních místech. Matku to jako energickou ženu iritovalo a často po něm pátrala s cílem ho ze spánku vytrhnout. Vzpomínám, jak jsem jednou jako dítě při cestě na toaletu — tehdy jsme bydleli v Highgate — objevil otce, jak spí ve vaně oblečený. Jsem poměrně krátkozraký, takže jsem ho považoval za zimník, který tam matka nechala ležet, než jsem ho slyšel zašeptat: „Zamkni dveře zevnitř, až budeš odcházet.“ Byl příliš líný, aby vylezl z vany a předpokládám, že příliš ospalý, aby mu došlo, že jeho příkaz je nemožné splnit. Jindy, když zodpovídal za výstavbu nových bytů v Lewishamu, si zase s oblibou stlával v kabině jeřábu a celá stavba se musela zastavit do té doby, než se vzbudil. Matka, které výšky nedělaly problém, zdolávala nejvyšší lešení v naději, že ho objeví, i když bylo stejně tak pravděpodobné, že si zrovna našel nějaké zákoutí v budoucích podzemních garážích. Vždy mi spolu přišli přiměřeně šťastni: dvojí role lovce a loveného jim nejspíš vyhovovaly, vzhledem k tomu, že matku si odjakživa pamatuji s hlavou v bdělé poloze a ostražitou chůzí loveckého psa. Tyhle vzpomínky na minulost mi musíte odpustit: na pohřbu se často vyrojí nepozvány z toho všeho čekání.

Mnoho lidí se obřadu, který se konal ve slavném krematoriu, nezúčastnilo, ale byl cítit jemný neklid napjatého očekávání, které člověk na hřbitově nezažije. Otevřou se dveře pece? Zadrhne se rakev po cestě do plamenů? Za sebou jsem uslyšel kohosi pronášet zřetelným neosobním tónem: „Jednou jsem byla u předčasného žehu.“

Jak jsem si s určitou obtíží vybavil podle fotografie v rodinném albu, byla to moje teta Augusta, která dorazila pozdě, oblečená zhruba asi tak, jak by se mohla obléknout nebožka královna Marie blahé paměti, kdyby byla stále mezi námi a krapánek se přizpůsobila současné módě. Překvapily mě její zářivě rudé vlasy — velkolepě vyčesané — a dva velké přední zuby, které ji dodávaly na energicky neandrtálském vzhledu. Ozvalo se „pšt,“ a kněz zahájil modlitbu, kterou evidentně sám složil. Do té doby jsem ji nikdy na žádném pohřbu

neslyšel, a to jsem se svého času zúčastnil pěkné řádky. Od vedoucího bankovní pobočky se očekává, že se přijde rozloučit s každým dlouholetým klientem, který nezanechal účet v záporných číslech, a každopádně mám také pro pohřby slabost. Většinou při té příležitosti vidíte člověka v nejlepším stavu: vážného, střídavého a optimistického v otázce osobní nesmrtnosti.

Matčin pohřeb proběhl bez zádrhele. Z rakve byly úsporně odebrány květiny, načež ta nám po zmáčknutí tlačítka odklouzala z dohledu. Později jsem si pod skomírajícím sluncem potřásl rukou s řádkou synovců, neteří, bratranců a sestřenic, které jsem roky neviděl a nedokázal identifikovat. Předpokládalo se, že si počkám na popel, a tak jsem čekal, zatímco mi nad hlavou jemně kouřil komín krematoria.

„Ty budeš Henry,“ pronesla teta Augusta, přičemž na mě hloubavě upřela hlubinně modré oči.

„Ano,“ řekl jsem, „a vy budete tetička Augusta“

„Už je to hodně dlouho, co jsem tvou matku naposled viděla,“ pravila Augusta, „doufám že měla klidnou smrt.“

„Ale ano, však víte, v jejím věku — prostě se jí zastavilo srdce. Zemřela stářím.“

„Stářím? Vždyť byla jen o dvanáct let starší než já,“ opáčila vyčítavě teta Augusta.“

Udělal jsem si společně malou procházku v parku. Park okolo krematoria připomíná skutečný park asi tak, jako golfové hřiště připomíná skutečnou krajinu. Trávník je příliš dobře udržován a stromy jeden vedle druhého jak na přehlídce: urny připomínají ty krabičky s pískem na odpalištích. „Pověz mi,“ řekla Augusta, „děláš ještě v bance?“

„Ne, před dvěma lety jsem šel do penze.“

„Do penze? Takový mladík jako ty! Co propána děláš s časem?“

„Pěstuju jiriny, tetičko.“ Augusta se otočila jako generál na podpatku.

„Jiriny! Co by tomu řekl tvůj otec?“

„Vím, že ho květiny nezajímaly. Vždy si myslel, že zahrada jen plýtvá dobrým stavebním prostorem. Spočítal by, kolik by se místo ní vešlo ložnic jedna nad druhou. Byl to velký spáč.“

„Ten v ložnici dělal daleko víc než spal,“ řekla teta Augusta tak nešetrně, až mě to zaskočilo.

„Spával na prazvláštních místech. Pamatuju si, že jednou v koupelně...“

„V ložnici toho moc nenaspal,“ řekla, „ty jsi toho důkazem.“

Začínal jsem chápat, proč se s tetou Augustou rodiče stýkali tak málo.